

การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

The Development of Risk Management Guidelines of Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office 22 in Nakhon Phanom Province

กชกร ศรีสงคราม¹, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์², จารุวรรณ เขียวน้ำชุม²

Kotchakhon Srisongkram¹, Sumalee Sriputtarin², Jaruwat Kheawnamchum²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารความเสี่ยง (2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยง และ (3) พัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้เกี่ยวข้อง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางของ Krejcie and Morgan ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ฉบับ คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยง มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .60 -1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .65 -.92 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .98 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยง มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .60 -1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .60 -.84 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .98 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารความเสี่ยง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การจัดลำดับความสำคัญ ความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ความต้องการจำเป็นของการดำเนินการบริหารความเสี่ยงลำดับแรก คือ ด้านกลยุทธ์ (3) แนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การบริหารความเสี่ยง, ความต้องการจำเป็น

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

² สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹ Graduate Student of Educational Administration and Development Program, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

² Educational Administration and Development Program, Faculty of Education Nakhon Phanom University

Abstract

The purposes of this research were (1) to investigate current situations and desirable situations of risk management guidelines, (2) to study needs assessment of risk management, and (3) to develop guidelines on risk management of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 22 in Nakhon Phanom Province. The samples were 155 administrators and teachers followed Krejcie & Morgan's table, and they were selected by Stratified Random Sampling. The instruments used in this research were 4 five-rating scale questionnaires: (1) a questionnaire in current situations of risk management with the index of item congruence (IC) between .60-1.00, the discrimination between .65-.92, and the reliability of .98; (2) a questionnaire in desirable situations of risk management with the index of item congruence (IC) between .60-1.00, the discrimination between .60-.84, and the reliability of .98; (3) a structured-interview form; and (4) a suitability and possibility assessment form of guidelines in risk management. The statistics used were percentage, mean, standard deviation and modified priority needs index.

The results revealed that (1) overall current situations of risk management were at the high level, and desirable situations were at the highest level. (2) The first aspect of needs assessment of risk management was strategy. (3) Overall guidelines for developing risk management of schools under the Secondary Educational Service Area Office 22 revealed the suitability and possibility at the high level.

Keywords: The Development of Guidelines, Risk Management, Need Assessment

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อองค์กรได้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2553: 1) การบริหารงานขององค์กร ทั้งภาครัฐและภาค เอกชน ก็ต้องประสบกับความเสี่ยงอยู่เสมอ ถ้าองค์กรมีการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม จะเป็นการสนับสนุน กลยุทธ์และแผนงาน ช่วยในการบรรลุจุดประสงค์ นอกจากนี้ยังทำให้มีการสื่อสารกันในองค์กรมากขึ้นด้วย (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2556: 1)

ความเสี่ยง คือเหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเสียหรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจ

เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งหากเกิดขึ้นจะมีผลในทางลบที่จะบรรลุความสำเร็จต่อการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้ เช่น การแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น ภัยธรรมชาติ การทุจริต ความเสียหายของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือการถูกดำเนินการทางกฎหมาย เป็นต้น (นิรภัย จันทร์สวัสดิ์. 2551: 18-19)

การนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในสถานศึกษา จะช่วยเป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่าการดำเนินการต่าง ๆ ของสถานศึกษา จะมีการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (ธร สุนทรายุทธ. 2550: 18) การบริหารความเสี่ยงไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับทางด้านการศึกษาแต่เป็นกิจกรรม ซึ่งมีการดำเนินงานอยู่แล้วหลายเรื่อง เช่น การควบคุมภาวะโภชนาการ ระบบประกันสุขภาพ เป็นต้น เพียงแต่สถาน ศึกษายังมีได้นำมาจัดระบบเชื่อมโยง

ประสานกิจกรรมบริหารความเสี่ยงให้ครอบคลุมทั้งระบบ (ดวงใจ ช่วยตระกูล. 2551: 3) จะเห็นได้ว่า การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการลดมูลเหตุที่จะเกิดความเสี่ยง ทำให้ระดับความเสี่ยงนั้นสามารถประเมินและควบคุมได้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 11)

ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นเทคนิคทางการบริหารที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากองค์กรต่าง ๆ ซึ่งเหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะบทเรียนจากความสูญเสียเมื่อครั้งวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 (นงมล สะอาดโหม. 2550: 3-4) นอกจากนั้นการบริหารความเสี่ยงยังเป็นเครื่องมือสำคัญและมีประโยชน์ในการบริหารจัดการองค์กรให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมั่นใจได้ว่าความเสี่ยงได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมและทันเวลา (นิรภัย จันทร์สวัสดิ์. 2551: 14) จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการบริหารและการพัฒนาให้สถานศึกษามีคุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 255 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มงานบริหารบุคคล หัวหน้ากลุ่มงานบริหารทั่วไป และหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงบประมาณ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มงานบริหารบุคคล หัวหน้ากลุ่มงานบริหารทั่วไป และหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงบประมาณ กลุ่มละ 1 คน จำนวน 31 โรงเรียน โดยเทียบตารางของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันในการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .65-92 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .98 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .60-84 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .98

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอข้อมูลโดยการแสดงความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และนำเสนอข้อมูลโดยการแสดง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Priority Needs Index (PNI Modified) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและผู้ทรงคุณวุฒิ

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน มีบทบาทในการให้ข้อชี้แนะคำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางการบริหารความเสี่ยงที่ได้จากการสัมภาษณ์การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารความเสี่ยง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ สร้างข้อสรุปจากเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยง นำเสนอแนวทางการพัฒนาที่ได้

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมิน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์คะแนนความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากแบบประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้วยวิธีการทางสถิติ ซึ่งประกอบ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกลยุทธ์

สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกลยุทธ์ รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผล ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินการบริหารความเสี่ยงรายด้านโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
ด้านกลยุทธ์	4.28	.45	มาก	4.57	.55	มากที่สุด	.07	1
ด้านการดำเนินงาน	4.38	.51	มาก	4.62	.53	มากที่สุด	.06	3
ด้านการเงิน	4.43	.51	มาก	4.64	.54	มากที่สุด	.05	4
ด้านการปฏิบัติตาม กฎหมาย/ระเบียบ	4.33	.53	มาก	4.63	.54	มากที่สุด	.07	2
ด้านบุคลากร	4.49	.46	มาก	4.64	.54	มากที่สุด	.03	5
รวม	4.38	.45	มาก	4.62	.51	มากที่สุด	.05	

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินการบริหารความเสี่ยง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน และด้านบุคลากร ตามลำดับ

3. สรุปแนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

(1) ด้านกลยุทธ์ สถานศึกษาต้องมีการจัดทำ SWOT เพื่อทราบจุดอ่อนและจุดแข็ง มีการจัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการระดมความคิดเห็นความต้องการรับบริการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการจัดทำรายละเอียดแผนงานให้เชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของสถานศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามกลยุทธ์ บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาปฏิบัติ

ตามกลยุทธ์ของสถานศึกษาตามปฏิทินการปฏิบัติงาน

(2) ด้านการดำเนินงาน สถานศึกษามีการวางแผนและดำเนินการควบคุมภายในอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกด้าน มีการวิเคราะห์กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงาน มีระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดและพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน มีการจัดอบรม พัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21

(3) ด้านการเงิน สถานศึกษามีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และมีการจัดทำรายงานทางการเงินให้ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน ให้สอดคล้องกับแผนที่วางไว้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการใช้งบประมาณ ตัวเงินสด เงินฝากบัญชีธนาคารต้องมีความถูกต้องตรงกับทะเบียนคุมของบัญชีการเงิน มีทะเบียนคุมการเบิกจ่ายพัสดุที่เป็นลายลักษณ์อักษร และมีการจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงินประจำเดือน

(4) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ สถานศึกษามีการจัดอบรม ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ การปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบและวินัยของทางราชการ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน นิเทศ กำกับและติดตาม

(5) ด้านบุคลากร สถานศึกษามีการวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังไว้อย่างชัดเจน มีจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เพียงพอกับสัดส่วนของจำนวนนักเรียน มีการกำหนดภาระงานและมีคำสั่งแต่งตั้งไว้อย่างชัดเจน มีการประเมิน

ผลการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรม เพื่อนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดทำทะเบียนและสถิติข้าราชการครู ลูกจ้าง และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของบุคลากร มีการบำรุงขวัญและกำลังใจ มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามคุณวุฒิและความสามารถ รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับมาก รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 การตรวจสอบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารความเสี่ยงโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านกลยุทธ์	3.96	.36	มาก	4.04	.22	มาก
ด้านการดำเนินงาน	4.06	.31	มาก	4.20	.19	มาก
ด้านการเงิน	3.88	.34	มาก	3.94	.26	มาก
ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ	3.90	.44	มาก	3.90	.29	มาก
ด้านบุคลากร	4.02	.04	มาก	4.16	.21	มาก
รวม	3.96	.28	มาก	4.05	.17	มาก

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ ตู้อัจฉริยะ,

เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต และพีระพงษ์ สิทธิอมร (2560: 87) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษานครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่

พึงประสงค์ของการดำเนินการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธินันท์ วันดี, ชัยยุทธ ศิริสุทธิ และสุพรรณ เอี่ยมวิจารณ์ (2559: 460) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ต่อการใช้ระบบการบริหารความเสี่ยงสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การศึกษาความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินการบริหารความเสี่ยงของการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม พบว่า ด้านที่มีความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ ด้านกลยุทธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒิสรรค์ ศรีรัตนประชากุล (2559: 110) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนด้านที่มีความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับแรกคือ ด้านกลยุทธ์

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

(1) ด้านกลยุทธ์ สถานศึกษาต้องมีการจัดทำ SWOT ต้องจัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการระดมความคิดเห็นต่อการรับบริการ มีการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มีความสอดคล้อง มีการจัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการ กิจกรรมให้เชื่อมโยงกับกลยุทธ์และปฏิทินปฏิบัติงาน โดยมีการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามกลยุทธ์ สอดคล้องกับงานวิจัย

ของ ปสุตา โฆษณัฐจันทร์ศรี (2556: 245-246) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านนโยบายและด้านกลยุทธ์ของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนต้องสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่าต้องเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือในการดำเนินงาน มีการระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ และต้องมีเงินทุนสำรอง

(2) ด้านการดำเนินงาน สถานศึกษามีการวางแผนและดำเนินการควบคุมภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกด้าน มีการวิเคราะห์ กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยง มีระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีการประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดและพัฒนาศึกษาาร่วมกัน มีการวิเคราะห์หลักสูตร พัฒนาสูตร รวมไปถึงการจัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา/หลักสูตรท้องถิ่น โดยที่ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม อยู่เสมอ และมีการจัดอบรม พัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือพัฒนาให้ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญ ศรีแสนปาง (2556: 168) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนประถมศึกษา การศึกษาสภาพความเสี่ยงและกระบวนการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนประถมศึกษาจากการสนทนากลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนประถม ศึกษา จำนวน 3 เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีสภาพความเสี่ยงที่สอดคล้องร่วมกัน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา และการประกันคุณภาพภายใน

(3) ด้านการเงิน สถานศึกษามีการจัดการและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับการจัดทำระบบข้อมูลด้านการเงิน วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และมีการจัดทำรายงานทางการเงินให้ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน เบิกจ่ายเงิน

ให้สอดคล้องกับแผนที่วางไว้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการใช้งบประมาณ และมีการจัดทำรายงานทางการเงินส่งหน่วยงานต้นสังกัดได้รับทราบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธุ์เทพ พัฒนบุรีพันธ์ (2557: 137-228) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ด้านงบประมาณ ประกอบด้วย การตรวจสอบติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณในการบริหารจัดการทรัพยากร

(4) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ สถานศึกษามีการจัดอบรม ส่งเสริม ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ การปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบและวินัยของทางราชการ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา รู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการประเมินผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงาน มีการนิเทศกำกับติดตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒิสวรรค์ ศรีรัตน์ประชากุล (2559: 108-110) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ คือ ควรมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สอดคล้อง และประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนด

(5) ด้านบุคลากร สถานศึกษามีการวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังไว้อย่างชัดเจน และเพียงพอกับสัดส่วนของจำนวนนักเรียน มีคำสั่งแต่งตั้งและมีการกำหนดภาระงานไว้อย่างชัดเจน มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการบำรุงขวัญและกำลังใจ มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามคุณวุฒิและความสามารถ รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากร

ทางการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒิสวรรค์ ศรีรัตน์ประชากุล (2559: 108-110) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงด้านบุคลากร คือ มีการวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังไว้อย่างชัดเจน การบริหารงานบุคคลมีความเหมาะสมตามคุณวุฒิและความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาตน มีการบำรุงขวัญและส่งเสริมกำลังใจบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 จากการศึกษาความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินการบริหารความเสี่ยงของการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22

จังหวัดนครพนม พบว่า ด้านที่มีความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ ด้านกลยุทธ์ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกเหล่านั้นและส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนได้พัฒนาตนเองเพื่อรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกและพัฒนางานในหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ซึ่งสภาพปัจจุบันของการดำเนินการบริหารความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกลยุทธ์ และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการบริหารความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คือ ด้านกลยุทธ์ เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยง ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนให้ชัดเจน และควรมีการบริหารความเสี่ยงในทุกโครงการหรือกิจกรรมหลักที่โรงเรียนต้องทำ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการ

บริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม

เอกสารอ้างอิง

- เจริญ ศรีแสนปาง. (2556). *การพัฒนากระบวนการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. (2551). *การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์. สาขาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ธร สุนทรายุทธ. (2550). *การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์ .
- นิรภัย จันทร์สวัสดิ์ . (2551). *การบริหารความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สูตรไพศาล.
- นฤมล สะอาดโณม. (2550). *การบริหารความเสี่ยงองค์กร*. กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์.
- ปสุตา โอษฐ์จันทร์ศรี. (2556). *รูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านนโยบายและด้านกลยุทธ์ของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- พันธุ์เทพ พัฒนเจริญพันธ์. (2557). *การพัฒนากระบวนการบริหารความเสี่ยงสำหรับโรงเรียน เอกชน ประเภทสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พุดสีวรรค์ ศรีรัตนประชากุล. (2559). *การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เมธีรัตน์ วันดี , ชัยยุทธ ศิริสุทธิ และสุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์. (2559). *การพัฒนากระบวนการบริหารความเสี่ยงสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วิวัฒน์ ตู้อำนาจ, เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต และพีระพงษ์ ลิทธิอมร. (2560). "รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา," *วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา*, 11(1): 82-92
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *คู่มือการจัดทำระบบการบริหารความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แผนบริหารความเสี่ยงของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ*. หน้า 1.

สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารความเสี่ยง*. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.